

Dagens frågor

Lockrop från Almedalen

I Almedalen utanför Visby talade i år inte bara ledarna för de fyra demokratiska partierna i Sverige utan också ledaren för vpk, Lars Werner. Hade det dittills rått någon tvekan om varifrån den plötsligt påkommande ivern för Norden som en kärnvapenfri zon stammar, blev det faktiska förhållandet nu klart belyst. Werner hade hört husbondens röst och lade frimodigt ut den text, som hr Bresjnev i en tidningsintervju endast antytt.

För att ytterligare understryka vikten av sina ord offentliggjorde Werner, att han själv vänt sig till kommunistpartiet i Moskva. Han hade påpekat det olämpliga i att Sovjetunionen numera håller kärnvapenbestyckade ubåtar i Östersjön. Detta var ett mycket intressant meddelande. Vi andra skulle bett vår regering att vända sig till Sovjetunionens regering, eller hade vi föreslagit att den svenska marinattachén i Moskva skulle tala med sina officiella förbindelser. Werner vet bättre: han vet var det kommunistiska maktcentrum ligger. Av egen erfarenhet känner han vägen dit. Vi har alltså inte anledning att betvivla, att han gjort vad han sagt. Men för övrigt skall hans betydelse inte över-skattas. Man har rent av rätt att förmoda, att ordningen varit den, att han först bett om lov att få göra sitt påpekande om ubåtarna, detta för att stärka intrycket av sin egen ställning. Säkerligen bad han sedan om lov att få använda det i sitt tal i Almedalen.

Han nämnde inte i detta att han fått något svar från Moskva. En positiv reak-

tion skulle han ha utnyttjat. Nu kom svaret på annat sätt. Naturligtvis av en tillfällighet gick samma dygn, då Werner talade, ett troligen kärnvapenbärande sovjetryskt hangarfartyg, åtföljt av stora landstigningsfartyg, in i Östersjön, i Fredens hav.

Den som har öron till att höra, han höre, heter det. Något liknande gäller för den, som kan tänka själv.

Nyliberalismen

Varje politisk rörelse i framgång tycks riskera att utvecklas till sin extrem och därmed också till något som ej är förenligt med den ursprungliga tanken. I mitten av sjuttioalet fick centerpartiet sina "gröna khmerer". En decentralistisk tanke kunde plötsligt motivera samverkan med de mest auktoritära och centralistiska lärorna inom den extrema vänstern. Talrika folkfronter vittnade om detta. De gröna khmererna i CUF slet sönder centerpartiets politik och därmed partiets trovärdighet.

I dagens nyliberala våg anar man risken för blå khmerer – liberaler som ersatt intellektuell ödmjukhet med liberalt systembygge. Därmed intet ont sagt om Svensk Linje.

Sjuttioalets nyvaknande intresse för klassiska liberala frågeställningar hämtade såväl i Folkpartiet som Moderata Samlingspartiet i hög grad sin inspiration hos Karl Popper och hans politiska filosofi. Popper drar sin rågång mellan dem som tror sig veta och dem som vet sig inte veta.

I den första kategorin kan alla tiders utopister och dogmatiker inordnas. Till den senare kategorin hör varje åsiktsriktning som givit positiva bidrag till människans kulturella och materiella utveckling. En dogmatisk anhängighet till marknadslösningar före varje kollektiv lösning inordnar sin anhängare i den förra kategorin – bland dem som ersatt vetande med tro men själva tror sig veta istället för att tro. Till denna kategori kan rimligen varken konservativa eller liberala krafter vilja räkna sig.

Fredsforskning

Den nya tidningen *Tempus* har klarat föret i portgången och överlever. Den har så många prenumeranter att den fått statligt presstöd, i Sverige ett bevis på egen livskraft. *Tempus* har sitt berättigande i och med att den återger artiklar ur ett antal utländska pressorgan. Den kallar sig själv En svensk *Le Monde*, förmodligen för att den omfattar hela världen, ty i övrigt påminner den inte om den franska tidningen. Den senare brukar visserligen också publicera dokument, som på så sätt blir tillgängliga för läsarens egna bedömning. Detta gör nämligen *Tempus*, vilket är utmärkt. Exempelvis har där tryckts hela det ryska brev till det polska kommunistpartiets centralkommitté, vilket väckte så stor oro i våras. Veterligen har på andra håll bara förekommit begränsade delar.

Tempus innehåller vidare bidrag av svenska författare, däribland goda kultur-

artiklar. I nummer 23 i juni uppläts emellertid också utrymme åt "fredsforskaren" Wilhelm Agrell, och detta kan göra kritiska läsare fundersamma; av en tidning som *Tempus* väntas en viss objektivitet. Fredsforskning är ett egendomligt ämne, som skiljer sig från andra genom att forskningsresultaten oftast förefaller vara givna på förhand: åtminstone i Sverige leder "forskningen" gärna fram till antiförsvarsvänlig propaganda. Den kan också, som nyligen i Norge, leda till domar för olovlig underrättelseverksamhet. Men detta är ovanligt. I det norska fallet var "forskarna" bara ute för att skada NATO och norskt försvar, inte sig själva.

Agrells artikel har rubriken "Spelet om svensk neutralitet: Vem lurar vem?" Redan detta är insinuant. Ingen spelar om svensk neutralitet och ingen vettig iakttagare behöver heller blir lurad. Agrell gör sitt bästa för att misstänkliggöra. I amerikanska tidskrifter har förekommit artiklar om hur olika raketbanor kan läggas i ett krig, där kärnvapen eventuellt används. På kartskisser ritas då linjer för kortaste vägarna mellan olika punkter. Sådana linjer kan gå över Sverige. Agrell vänder allt till det värsta: "... denna kartskiss behöver inte återspegla den exakta planläggningen. Men det är svårt att undgå att se skissen som en indikator på hur Sverige-bilden är beskaffad hos NATOs och USAs försvarsplanerare."

Lika förvänt skulle Agrell kunna konstatera att, om en linje gått över Vatikanstaten, NATOs och USAs planerare är ute efter påven.

Vad som händer i ett krigsfall, där Sverige kan visa sig "ligga i vägen", är för det första, att ett politiskt beslut måste fattas av olika krigförande om de vill respektera svensk neutralitet eller inte. Grundval för sådana beslut blir avsevärt mera omfattande än kartskisser, gjorda för att visa olika tekniska möjligheter när det gäller raketbanor. För det andra måste överväganden ske om svenskt försvar är så starkt och tekniskt utvecklat att det skulle bli för dyrbart att utnyttja Sverige som överflygningsområde. Ur svensk synpunkt är det sådana resonemang och beräkningar, gjorda av svenska politiska och militära

beslutsfattare, som bör bestämma storleken av svenskt försvar, inte minst flygförsvaret.

Om Wilhelm Agrell aldrig tänkt på detta förr, kan han göra det nu, då han enligt uppgift skall få förtroendet att bli fast medarbetare i Tempus. Då kanske han också skulle vilja tänka på en tredje sak, nämligen att överflygningar av Sverige kan komma att ske från ett annat håll än från de västallierade och från USA, en möjlighet som inte nämns eller ens antyds i hans stora artikel på en hel sida och i fem spalter!